

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING O'QUV JARAYONIGA TA'SIRI: IMKONIYATLAR VA XAVFLAR

Mualliflar:

Mardayev Nurmurod Gulmurodovich

IIV Surxondaryo akademik litseyi Informatika fan o'qituvchisi

Xasanov Muxiddin Kamiljanovich

IIV Surxondaryo akademik litseyi Informatika fan o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining ta'lim jarayoniga ta'siri, o'qitish samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari hamda pedagogik jarayonga nisbatan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavf va cheklovlar tahlil qilinadi. SI vositalaridan masofaviy ta'lim, shaxsiylashtirilgan o'qitish, avtomatlashtirilgan tekshiruv va o'quv resurslari generatsiyasi jarayonlarida foydalanishning amaliy jihatlari ko'rib chiqiladi.

Kirish

So'nggi yillarda sun'iy intellekt texnologiyalarining rivoji jamiyatning barcha sohalarida tub o'zgarishlar yasadi. Ta'lim sohasi bu jarayonda eng faol transformatsiyaga uchrayotgan yo'nalishlardan biridir. ChatGPT, Gemini, Copilot, Khanmigo kabi AI asosidagi tizimlar o'quv materiallarini yaratish, analiz qilish, o'qitish va baholash jarayonlarini sezilarli darajada o'zgartirmoqda. Tadqiqotlar SI ta'limda o'quvchi faolligini oshirishi, individual yondashuvni kuchaytirishi va o'qituvchining vaqtini sezilarli tejashi mumkinligini ko'rsatadi.

1. Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi asosiy imkoniyatlari

1.1. Shaxsiylashtirilgan ta'lim jarayoni

SI ta'lim jarayonining eng katta yutug'i — o'quvchi qobiliyati, bilimi va o'rganish tezligiga moslashtirilgan individual o'quv yo'llarini shakllantirishidir. Masalan, adaptiv o'quv platformalari (Coursera, Duolingo, Khan Academy) o'quvchining xatolarini analiz qilib, mos murakkablikdagi mashqlarni taklif qiladi.

1.2. O'qituvchi faoliyatini optimallashtirish va avtomatlashtirish

Sun'iy intellekt: testlarni avtomatik tekshiradi, grammatik xatolarni topadi, o'quvchilarning ishlarini tahlil qiladi, reja, matn, konspekt yaratadi, o'quvchilar bilimini monitoring qilish uchun analitik hisobotlar tayyorlaydi.

1.3. Interaktiv va multimediaviy o'quv resurslarini yaratish

AI yordamida animatsiyalar, infografikalar, interaktiv simulyatsiyalar, laboratoriya modellarini yaratish osonlashdi.

1.4. Masofaviy ta'lim samaradorligini oshirish

Pandemiya davridan boshlab AI asosidagi tizimlar avtomatik ravishda o'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish, o'quv materiallarini optimallashtirish va videodarslarni tahlil qilish kabi imkoniyatlar bilan masofaviy ta'limni yanada sifatli qildi.

2. Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi xavflari va cheklovlari

2.1. O'quvchilarda fikrlash jarayonining passivlashuvi

AI matn, kod yoki topshiriqlarni avtomatik yaratib berishi sababli ayrim o'quvchilar o'z mustaqil fikrlash faoliyatini kamaytirishi mumkin.

2.2. Akademik halollik muammolari

ChatGPT, Copilot kabi tizimlar yordamida plagiat, topshiriqlarni yashirin holda AI orqali bajarish va imtihon jarayonida aldash xavflari ortadi.

2.3. Ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiylik

O'quvchilar haqidagi ma'lumotlarni AI tizimlariga yuklash — maxfiylik risklarini keltirib chiqaradi.

2.4. Noto'g'ri yoki ishonchsiz ma'lumotlar yaratish xavfi

AI ba'zan faktlarni noto'g'ri talqin qiladi yoki mavjud bo'lmagan manbalarni keltirishi mumkin.

Xulosa

Sun'iy intellekt ta'lim jarayoniga katta qulayliklar va yangi pedagogik imkoniyatlar yaratmoqda. Biroq uning noto'g'ri qo'llanishi o'quvchilarda fikrlashning sustlashuvi, akademik halollikning pasayishi, noto'g'ri ma'lumotlarga ishonish kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. AI and Education: Guidance for Policy-makers. 2023.
2. Anderson J. Adaptive Learning Technologies in Modern Education. Oxford, 2021.
3. Holmes W. Artificial Intelligence in Education. Cambridge, 2022.
4. Siemens G. Digital Learning and AI Integration. 2022.
5. AERA. Impact of AI on Student Cognitive Abilities. 2023.
6. OECD. Academic Integrity in the Era of AI Technologies. 2023.
7. Digital Safety Council. AI Privacy and Student Data Protection Standards. 2022.
8. Marcus G. The Myth and Reality of AI Hallucinations. MIT Review, 2023.